

KLINICKÁ PSYCHOLÓGIA

otázky pre štátnu skúšku z odborného predmetu 2021

(PhDr. Daniela Jánošíková, PhD.)

subdisciplíny:

psychodiagnostika dospelých a detí
poruchy psychického vývinu
psychoterapia

1. Náplň a základné problémy klinickej psychológie

klinická psychológia ako aplikovaná disciplína, špecializácie klinickej psychológie, vzdelávanie, etické zásady a normy klinického psychológa, možnosti uplatnenia klinického psychológa

2. Konceptia normality, základné pojmy v zdravotníctve s dôrazom na oblasť psychopatológie; diagnóza a klasifikačné systémy

normalita (štatistická koncepcia, sociálno-normatívna koncepcia, adaptačno-funkčná koncepcia), abnormalita, klasifikačné systémy, psychopatologické termíny (znak, symptóm, dysfunkcia, stav, rys, syndróm, epizóda, porucha, choroba.....), diagnóza, zostupnosť hierarchie dg systémov, osový systém MKCH-10 (2013), porovnanie s DSM-5 (rozdiely...)

3. Etiológia psychických a psychosomatických porúch

rozdelenie etiologických faktorov, endogénne-biologické aspekty, genetické aspekty (problém fenotypu psychických porúch), neurobiologické aspekty (funkčná špecializácia hemisfér a kognitívne deficity, neurobiologické modely), psychogénne faktory (psychotrauma, konflikt, frustrácia, deprivácia, úzkosť, stres)

4. Osobnosť a odlišnosti psychickej činnosti I.

človek ako individualita, schopnosti a hodnotenie ich úrovne
percepcia a predstavivosť (základné kvality – spôsob spracovania informácií, periférne a centrálné, symptomatológia a možné deficity percepčných porúch, problém mentálnych reprezentácií, cross-modality), pozornosť (kvality, deficity a ich dopad na fungovanie jedinca, problém exekutívnych funkcií), vedomie (kvality a deficity), jazykové schopnosti (rozdelenie a štruktúra jazykových schopností, deficity, patologické rečové prvky a obsahy, kvality a ich vzťah ku konkrétnym nozologickým jednotkám), pamäť a učenie (kvality, deficity), myslenie (problém generalizácie, centrálna koherencia, systemizácia a empatizácia, Theory of Mind)

5. Osobnosť a odlišnosti psychickej činnosti II.

človek ako individualita, schopnosti a hodnotenie ich úrovne
intelekt (hodnoty intelektu ako diferenciálno-diagnostický aspekt, problém izolovaných schopností – kognitívna hypertrofia versus nadpriemerný intelekt, „idiot savant“), emócie a city (citové reakcie a stavy, emócie a centrálné spracovanie, nálada, afekt, vášeň, nadšenie, strach, úzkosť, fóbia), osobnosť (typ, dimenzia, konkrétne kvality osobnosti – hysterická, dystýmna, cyklotýmna, schizotýmna)

osobnosť, črty osobnosti, problém sebahodnotenia, selfmanagment a sebaregulácia, adaptácia, mechanizmy adaptácie)

6. Neurotické, stresom podmienené a somatoformné poruchy I. (vstup – etiológia, fobicko-anxiózne poruchy, úzkostné poruchy, obsedantne-kompulzívna porucha, reakcie na ťažký stres a adaptačné poruchy)

- a) postavenie v klasifikačných systémoch
- b) klinický obraz – základná symptomatológia
- c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybraných psychodiagnostických metód)
- e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

7. Neurotické, stresom podmienené a somatoformné poruchy II. (vstup – etiológia, disociatívne alebo konverzné poruchy, somatoformné poruchy, neurasténia; depersonalizačný a derealizačný syndróm)

- a) postavenie v klasifikačných systémoch
- b) klinický obraz – základná symptomatológia
- c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybraných psychodiagnostických metód)
- e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

8. Poruchy osobnosti (vstup – etiológia, Cluster A,B)

- a) postavenie v klasifikačných systémoch (MKCH-10, DSM-5)
- b) klinický obraz – základná symptomatológia
- c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybraných psychodiagnostických metód)
- e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

9. Poruchy osobnosti (vstup – etiológia, Cluster C,D), **návykové a impulzívne poruchy, poruchy pohlavnej identity a poruchy sexuálnej preferencie**

- a) postavenie v klasifikačných systémoch (MKCH-10, DSM-5)
- b) klinický obraz – základná symptomatológia
- c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybraných psychodiagnostických metód)
- e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

10. Psychotické ochorenia a poruchy s bludmi (vstup – etiológia, psychóza a konkrétne diagnostické jednotky – schizofrénia, mánio-depresívna psychóza, iné)

- a) postavenie v klasifikačných systémoch
- b) klinický obraz – základná symptomatológia
- c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybraných psychodiagnostických metód)

- e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

11. Afektívne poruchy (vstup – etiológia, depresia, mánia, bipolárna afektívna porucha, recidivujúca depresívna porucha; pretrvávajúce afektívne poruchy – cyklotýmia, dystýmia)

- a) postavenie v klasifikačných systémoch
- b) klinický obraz – základná symptomatológia
- c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybratých psychodiagnostických metód)
- e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

12. Organické duševné poruchy (vstup – etiológia, demencia a jej kvality, demencia pri iných chorobách, organický psychosyndróm, psychické poruchy a ochorenia organickej etiológie)

- a) postavenie v klasifikačných systémoch
- b) klinický obraz – základná symptomatológia
- c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybratých psychodiagnostických metód)
- e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

13. Poruchy psychiky zapríčinené užívaním návykových látok I. (vstup – etiológia, problematika syndrómu závislosti, abstinenčný syndróm, delírium, zneužívanie návykových látok, akútna intoxikácia; alkoholové závislosti)

- a) postavenie v klasifikačných systémoch
- b) klinický obraz – základná symptomatológia
- c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybratých psychodiagnostických metód)
- e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

14. Poruchy psychiky zapríčinené užívaním návykových látok II. (vstup – etiológia, opiátové závislosti; kanaboidné závislosti; závislosť od sedatív a hypnotík; kokaínová závislosť; závislosť od psychostimulačných látok; poruchy psychiky zapríčinené užívaním halucinogénov; tabakové závislosti; závislosti zapríčinené užívaním prchavých rozpúšťadiel)

- a) postavenie v klasifikačných systémoch
- b) klinický obraz – základná symptomatológia
- c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybratých psychodiagnostických metód)
- e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

15. Psychické poruchy spojené s fyziologickými a somatickými faktormi I. - behaviorálne syndromy, (vstup – etiológia, poruchy príjmu potravy – mentálna anorexia, mentálna bulímia)

- a) postavenie v klasifikačných systémoch
- b) klinický obraz – základná symptomatológia
- c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybratých psychodiagnostických metód)
- e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

16. Psychické poruchy spojené s fyziologickými a somatickými faktormi II. – behaviorálne syndromy (vstup – etiológia, neorganické poruchy spánku, neorganické poruchy spánkového rytmu, somnambulizmus, nočná hrôza a nočné mory; sexuálne dysfunkcie nezavinené organickou poruchou)

- a) postavenie v klasifikačných systémoch
- b) klinický obraz – základná symptomatológia
- c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybratých psychodiagnostických metód)
- e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

17. Poruchy psychického vývinu I. (vstup – etiológia, poruchy vývinu reči a jazyka, poruchy vývinu školských zručností, poruchy vývinu pohybovej funkcie)

- a) postavenie v klasifikačných systémoch
- b) klinický obraz – základná symptomatológia
- c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybratých psychodiagnostických metód)
- e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

18. Poruchy psychického vývinu II. (vstup – etiológia, poruchy autistického spektra, detské psychózy a schizofrénia)

- a) postavenie v klasifikačných systémoch
- b) klinický obraz – základná symptomatológia
- c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybratých psychodiagnostických metód)
- e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

19. Poruchy psychického vývinu III. (vstup – etiológia, hyperkinetické poruchy – ADHD, ADD, poruchy správania)

- a) postavenie v klasifikačných systémoch
- b) klinický obraz – základná symptomatológia
- c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybratých psychodiagnostických metód)
- e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)

f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

20. Poruchy psychického vývinu IV. (vstup – etiológia, emočné poruchy v detstve, poruchy sociálneho fungovania v detstve – elektívny mutizmus, reaktívna porucha adaptability u detí; tikové poruchy)

a) postavenie v klasifikačných systémoch

b) klinický obraz – základná symptomatológia

c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)

d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybratých psychodiagnostických metód)

e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)

f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

21. Psychosomatika I. (psychologické aspekty pri telesnej chorobe, psychogénne činitele pri vzniku a priebehu telesnej choroby – základné termíny, správanie typu A-B, alexitýmia, D-typ osobnosti, kardiovaskulárne, kožné a gastrointestinálne ochorenia)

a) postavenie v klasifikačných systémoch

b) klinický obraz – základná symptomatológia

c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)

d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybratých psychodiagnostických metód)

e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)

f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

22. Psychosomatika II. (psychologické aspekty pri telesnej chorobe, psychogénne činitele pri vzniku a priebehu telesnej choroby – základné termíny, správanie typu A-B, alexitýmia, D-typ osobnosti, psychosomatické ochorenia v gynekológii, tehotenstvo, respiračné ochorenia)

a) postavenie v klasifikačných systémoch

b) klinický obraz – základná symptomatológia

c) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)

d) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybratých psychodiagnostických metód)

e) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)

f) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

23. Psychológia bolesti (vstup – etiológia, delenie bolesti, diagnostika a liečba bolesti psychologickými prostriedkami)

a) klinický obraz – základná symptomatológia

b) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)

c) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybratých psychodiagnostických metód)

d) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)

e) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

24. Únava – chronický únavový syndróm, burn-out syndróm; depresia ako sekundárny príznak telesného ochorenia (príčiny, telesné prejavy)

- a) klinický obraz – základná symptomatológia
- b) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- c) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybraných psychodiagnostických metód)
- d) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- e) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

25. Psychoonkológia, problematika smrti a proces smútenia, paliatívna starostlivosť

- a) klinický obraz – základná symptomatológia
- b) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- c) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybraných psychodiagnostických metód)
- d) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- e) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

26. Suicidalita

- a) klinický obraz – základná symptomatológia
- b) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- c) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybraných psychodiagnostických metód)
- d) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- e) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

27. Neuropsychológia (poruchy vyšších psychických funkcií)

- a) klinický obraz – základná symptomatológia
- b) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- c) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybraných psychodiagnostických metód)
- d) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- e) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

28. Gerontopsychológia (špecifické zmeny psychických a kognitívnych funkcií vo vyššom veku, manifestácia psychických porúch)

- a) klinický obraz – základná symptomatológia
- b) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)
- c) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybraných psychodiagnostických metód)
- d) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- e) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

29. Patopsychológia (psychológia postihnutých – MR, sluchové, zrakové a telesné postihnutie, narušená komunikačná schopnosť)

- a) klinický obraz – základná symptomatológia
- b) diferenciálno- diagnostické kritéria (vo vzťahu k iným psychickým poruchám a chorobám)

- c) možnosti a limitácie psychodiagnostického vstupu (použitie vybratých psychodiagnostických metód)
- d) možnosti a limitácie psychoterapeutického vstupu (aplikácia adekvátnych psychoterapeutických postupov)
- e) dopad na funkčnosť pacienta v prirodzenom prostredí (profesionálne a osobnostné limitácie z pohľadu miery závažnosti poruchy alebo ochorenia)

30. Psychofarmakológia a psychofarmakoterapia (definícia a klasifikácia psychofarmák, vplyv psychofarmák na psychickú činnosť človeka, možnosti a limitácie, psychofarmakológia ako podorná terapia)

Literatúra:

Heretik, A. , Heretik. A., jr. A kol.: Klinická psychológia (Psychoprof 2007)

MKCH-10 Duševní poruchy a poruchy chování (1996, 2013). Praha: Psychiatrické centrum.

Smolík, P.: Duševní a behaviorální poruchy (Maxdorf, 1996)

AMERICAN PSYCHIATRIC ASSOCIATION. (2013). Diagnostic and Statistical manual of Mental Disorders. 5th ed. Washington, DC: American Psychiatric Association.

Baštecká, B. A kol. (2003). Klinická psychologie v praxi. Praha: Portál.

Hort, VI., Hrdlička, M., Kocourková, J., Malá, E. a kol.: Detská a adolescentní psychiatrie (Portál, 200)

Svoboda, M.: Psychologická diagnostika dospělých (Portál, 1999)

Kratochvíl a kol.: Základy psychoterapie (Grada, 2000)

Kondáš a kol.: Psychoterapia a reedukácia (Osveta, 1989)

prednášky Klinická psychológia, D.Jánošíková, (LS a ZS, Katedra psychológie FiF TU, 2019/2020)

prednášky z predmetu Psychoterapia, Poruchy psychického vývinu a Psychodiagnostika dospelých a detí (Katedra psychológie FiF TU)